

УДК 007 : 304 : 070

ЯКОЮ МАЄ БУТИ ПАРАДИГМА ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ?

Василь Лизанчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Генерала Чупринки, 49, м. Львів, 79044, Україна
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Окреслено постмодерні світоглядні парадигми, які відкидають у журналістській творчості моральні пріоритети про істинне і хибне, прийнятне і неприйнятне, що призводить до ігнорування моральних центрів не тільки в нормативному, а й в ціннісному значенні. Розкрито маніпуляційну пропаганду російських ЗМІ. Окреслено програмні журналістські стандарти, в основі яких соборницьке мислення й українськоцентричне переконання. Подано студентські коментарі-роздуми про думу-казку Степана Васильченка «Ось та Ась».

Ключові слова: постмодернізм, етика, мораль, журналістика, соборницьке мислення, українськоцентричне переконання, маніпуляційна пропаганда, московська агресія.

Актуальність теми дослідження. На жаль, навіть серед журналістів можна почути: важко визначити, чия правда правдивіша, адже, мовляв, скільки людей, стільки й правд! У статті «Правда – це...» наголошено, що тлумачення слова «правда» органічно вбирає в себе категорію істини та етичну категорію справедливості [3]. Однак і в умовах нинішньої військової агресії неототалітарної Росії проти України нав'язується постмодерна парадигма, де сама спроба розрізнення добра і зла трактується як щось «примітивне». За словами знаного французького мислителя Ф. Гваттарі, «все годиться, все прийнятно».

Публіцист Сергій Грабовський, осмислюючи філософію постмодернізму, наголошує, що в сенсі власне етики та моралі культура постмодернізму відмовляється від унормування рамок будь-яких типів поведінки, базується на дискурсивному плюралізмі, на варіабельності раціональностей, що призводить до відкидання ціннісного пріоритету про істинне і хибне, прийнятне і неприйнятне, до ігнорування «моральних центрів» не тільки в нормативному, а й у ціннісному значенні. Це яскраво проглядається в антиукраїнській ідеології та політиці.

«Всі колишні центри тяжіння, утворені національними державами, партіями, професіями, інституціями та історичними традиціями, втрачають свою силу», – зазначає Ж.-Ф. Ліотар. Сповідуючи постмодерний культурний контекст, у якому сплелися радикально різні, але при цьому цілковито рівноправні світоглядні парадигми, ідеологи «русского мира» заповзято нав'язують постмодерні постулати в Росії, Україні та Європі, тобто, сприймайте нашу правду, адже, мовляв, всі правди рівнозначні, рівноправні, прийнятні; українська національна ідея суверенного державотворення – це релікт старої доби, нав'язаний ворожими силами проти централізованої російської держави. Мовляв, українська держава – це

штучне утворення, це – помилка історії, тому її треба виправляти – повернути Україну у лоно російської імперії. Для цього, за світоглядною парадигмою постмодернізму, яку путінські російські рашисти переплели зі сталінською і гітлерівською антинародною ідеологією і політикою людиновбивства, «все годиться, все прийнятно».

У контексті журналістської діяльності така філософія постмодернізму призводить до пропаганди найпаскудніших ідей та вчинків, до апології державної зради і замилювання насильством, до заперечення національних прав українців і загравання з «русским миром». С. Грабовський наголошує: «Виявилось, що правда вбивці й правда жертви, правда наглядча концтабору і правда в'язня, правда генерала Пукача і правда журналіста Гонгадзе, правда злодія і правда обкраденого, правда зажерливого ВІПа і правда голодної пенсіонерки, правда цензора і правда автора понишеного тексту – всі вони однакові, всі рівноправні» [1]. З постмодерних ідей випливає, що журналістика не має нести людям правду, а бути лише ретранслятором хаосу. Потрібно глибоко усвідомлювати справжню морально-психологічну місію журналістики, розуміти, що головною гуманітарною зброєю засобів масової інформації є правда.

Виклад проблеми. На факультеті журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка викладачі приділяють серйозну увагу методології і методиці осмислення студентами інформаційно-психологічної агресії, що здійснюється засобами масової інформації Російської Федерації проти України. Адже інформаційна війна служить прикриттям неоголошеної війни Росії проти України, є її невід'ємною складовою частиною.

Під час вивчення предмета «Психологія мас-медіа», який читає автор цих рядків, студенти другого курсу писали коментарі-роздуми про думку-казку «Ось та Ась» Степана Васильченка, яка написана 95 років тому. Запрошую ознайомитися з деякими студентськими творчими роботами.

Назарій Наконечний: Прочитавши думку-казку Степана Васильченка «Ось та Ась», я одразу ж зрозумів, чому нам потрібно було проаналізувати саме цей текст. Він ідеально змальовує картину ставлення Росії до України. Причому картина ця залишається незмінною віддавна.

Степан Васильченко наділяє Ося рисами, характерними, на його думку, для всього українського народу – він дуже добрий, гостинний і довірливий. Далі автор також описує і його красиву хату. Це сама Україна – гарна, біла. Москаля Ася автор не описує, бо з його мови і манер все і так видно – він жадібний, хитрий, підступний і корисливий. Це от народ російський. Таким бачить його автор. А далі події розвиваються так, як і в справжніх міждержавних відносинах. Ась під приводом могутності і високості самої його національності – москальської – змушує Ося, як звичайного приниженого хохла, йому поклонятись. Змусивши Ося прийняти присягу, Ась маніпулює ним, як тільки йому хочеться. Тут варто також провести паралель – ідеться про угоду 1654 р., яку Хмельницький уклав із Московським царством. Багато істориків вважає, що саме ця подія зробила нас «молодшим братом». Я теж притримуюсь цієї думки. Ба більше – сам Хмельницький це зрозумів, та було вже пізно. Його помилки так ніхто не виправив і донині. Москалі свою частину угоди порушили одразу ж 1656 р., підписавши з Річчю Посполитою перемир'я, яке згодом отримало назву «Вічний мир».

Далі автор вигадує символічну цифру – 107 років. Саме на стільки Ась змусив Ося їти бурлакувати, та ще й із зав'язаними очима і без можливості розмовляти. На щастя, добрі люди йому допомогли. Тут автор, можливо, має на увазі державо-союзників України. Хоч, судячи з того, що зараз відбувається, я цієї думки не поділяю. У моєму варіанті Ось, пройшовши шлях не в 107, а в 358 років, самотужки виходить із цієї ситуації і повертається додому загартованим, бо ж сталь кується тільки у вогні. Але автор вирішив інакше. Ась зустрічає знесиленого Ося, який повернувся додому. Він не допомагає нічим, тільки добре підлизується, споює і переконує в тому, що йому скоро померати. І коли Ось засинає, його недруг вирішує його поховати живцем. Це щось схоже до ситуації, коли Янукович був президентом. Як не прикро про це писати, але для москвитів важливо, щоби українці духовно повимирали.

Кульмінаційний момент – до Ося прилітає його Доля, яка тривожно розповідає про те, що не для того вона до нього линула, щоб він тут зараз помер. Ця Доля, на мою думку, це наша надія, наше майбутнє. Вона помирає останньою. Вона завжди повинна жити в наших серцях. А далі – хепі енд. Ось розуміє, що його обдурили, і він починає голосити і казати Асю все, що він про нього думає. Тут і діти його спам'ятались та почали Ася з хати проганяти і бити. Говорячи про дітей, варто згадати біблійську притчу про блудного сина. А стосовно відродження й осяння Ося, то це автор зробив свій щасливий прогноз і побажання для нас. Щоб ми все-таки ставали з колін і відбудовували те, що було втрачене однією помилкою.

Український народ за 2014 р. якісно змінився. Ми стали згуртованішими, соціалізувались, почали бачити брехню і навчилися шукати правдиву інформацію. Це шлях до того громадянського суспільства, яке творимо, утверджуємо.

Ворог наш сильний, але цілком переможний. Все залежить від нас – перемаємо самих себе, тоді з гідністю очистимо засмічене московською ідеологією суспільство, а тоді перемога в АТО не змусить на себе чекати. Степан Васильченко у своїй думі-казці показав, яким є український народ, і натякнув на негайні зміни. Прислухаймося до порад великого Українця!

Іван Бобов: У центрі подій два персонажі – добродушний, легковажний українець Ось та лицемірний, зрадливий москаль Ась. Оскільки казка написана з боку пригнобленого українського народу московською імперською політикою, то й душевна палітра москалика Ася, звісно, яскравими кольорами не сяє. Весь час автор грає на контрасті, де вірний присязі українець виконує ганебні накази безсовісного москаля. Такі гіперболічні методи найкраще підходять для розкриття цього твору. Важливо було створити оці протилежні образи, два антиподи, але через це легковажний читач має ризик дуже поверхово зрозуміти суть, звинувативши в усіх бідах лише нашого північного сусіда.

Те, що політика Московії, а тепер і сучасної Російської Федерації, є ворожою стосовно Української незалежної держави, це – достовірний факт. Українці є окремою нацією, яка має право на свою самостійну державу, при тому на своїх же історичних теренах. Ніяка Росія, Польща, або взагалі будь-яка інша чужа країна, не має жодного права претендувати на споконвічні території іншої окремої держави, якою для них є Україна.

Ці речі зрозумілі будь-якій середньостатистичній людині. Чому цього не розуміє дві третини росіян? Напевно, що сама теза про недоторканість однієї держави зі своїми культурними особливостями і властивим їй громадянам національним характером не сприймається широким загалом росіян. Проблема в тому, що для них Україна ніколи під це визначення і не підходила, і окремою нацією нас наші сусіди ніколи не вважали.

Чому Ось впустив до себе в хату Ася, сам добровільно здався москалеві в рабство? Який же це тоді козак, що капітулює, навіть не почавши бою? Казка казкою, а біда в тому, що так воно і є.

Чому москаль прийшов в хату саме до українця? А може тому, що він прекрасно знав, що в цій хаті нема господаря! Важко повірити, що хтось у здоровому глузді зміг би вдертися до чужої хати, знаючи, що хазяїн впевнено тримає своє господарство, любить свою жінку і дітей...

Чи був українець господарем своєї землі? Відповідь на це схована навіть не поміж рядків, а сумно сяє перед очима читача, відблискуючи жалістю: «...Усякого він у свою хату за господу приймав, усякому віри, як мала дитина, діямав...».

А потім, звісно, бідний Ось, голодний і босий, із зав'язаними очима вештається по світу, через свою же провину і легковажність вигнаний зі своєї ж хати. Чи вистачило Осеві розуму, аби зрозуміти, що новий господар «киданув» його? Та весь жаль у тому, що ні.

«— Будемо йому, нетязі, світ розв'язувати, до його хати стежку йому показувати! І очі добрі люди Осеві розв'язували, і стежку йому до його хати показували».

А що би було, якби добрі люди (як аналог до західних країн, на які і сьогодні шалено сподіваються українці, адже впоратись самі зі своїми проблемами ми не можемо) не допомогли Осеві? Так би і володарював москалик у хаті, а бідний хохол не те, що не знайшов би дороги, а навіть би й не усвідомив того, що став ніким. Зате присяги не порушив. Звертаю увагу на ще один цікавий момент, на плачевні промовляння Ося до Долі: «— А де ж ти до того часу барилася, зрадлива доле, що зовсім про мене не дбала?»

Досить сподіватися на долю і на міфічне торжество справедливості, яке має неодмінно спуститись з небес на наші землі і вирвати нас із прірви, у яку ми самі себе й загнали. Народ має того правителя, на якого він заслуговує. Може, варто задуматись, на якого заслуговуємо ми? Легше за все знайти ворога, звинуватити його у своїх бідах і тим самим замаскувати свою особисту нездатність вирішити свої проблеми. Я вірю, що настане нарешті той час, коли українці зрозуміють, що все в наших руках. У нас, а не в когось іншого, і тільки!

Аліна Гайбей: Читаючи твір, розумієш, що за ширмою казки приховується жорстока реальність: брехня, зрада, окупація, лицемірство, спроба вбити, знищити, посісти чуже місце.

Козак Ось – образ України, зображений добрим, працьовитим, ввічливим, люблячим, проте занадто наївним. Невже так ми виглядаємо насправді? Нам плюють у спину, нами, як килимком, витирають взуття, а ми миримося з цим і продовжуємо лежати біля дверей свого ворога? Невже така наївність – ознака дурості, а підлість та хитрість – риса розумних? Не бажаю погоджуватись із цим

припущенням. Поведінку Ося можна розглядати під іншим кутом. Це віруюча людина, він шанує не лише своїх рідних, а й чужинців, радо і щиро приймає незнайомця Ася у свою оселю, віддає йому останнє, що має. Відкрита і чиста душа, яка свято вірить у взаємне ставлення стосовно себе, можливо керуючись правилом: «Стався до інших так, як хочеш аби ставилися до тебе». Проте найчастіше той, хто дотримується цього принципу, і страждає від охочих ним скористатись. До того ж виховання або моральні принципи не дозволили послухатися наказу, хоча душа плакала, виконуючи їх.

Такий типаж українця, змальований автором, є для мене незрозумілим. Можливо, Степан Васильченко такою гіперболізацією намагався підкреслити самовідданість козака, готовність до самопожертви. Проте я не згідна з таким образом. Адже попри всі «палки в колесах» українці завжди знаходили в собі сили боротися, йти вперед проти системи, режимів, заборон. Як би жахливо це не звучало, але недарма ж кажуть, що саме українці найживучіша нація, але ми не вміємо жити, навчилися лише виживати. Це вміння не дозволяє зламатись, загартує, змушує перебувати у стані постійного напруження, очікуючи нового удару в спину. Ось занадто поступливий, м'якотілий, безсилий. Читаючи казку-думу назріває внутрішній протест проти такого бачення. Не такі ми! Ми воїни, ми лицарі, ми непоступливі!

Що можна сказати про Ася? Він абсолютно нічим не дивує, виконуючи роль Росії. Передбачувана поведінка, очікувана зрада. Не припиняє дивувати лише винахідливість та відсутність межі допустимого. «Пригрів на шию змію» козаченько Ось, через що й постраждав. В одному єдиному образі москаля втілені всі керманічі «великої» держави. Його вчинки викликають обурення: чого йому бракує? Чому мирне співіснування неможливе та небажане?

Принцип Росії: «Чуже завжди смачніше»? Проведемо паралелі: Ась без дозволу оселився у будинку Ося, проголосивши себе паном, якому козак мав служити. Путін окупував Крим. Вигнання Ося з рідної домівки. Скільки людей було засуджено, заслано та виселено з території України під час репресій за московсько-комуністичного режиму!

А спроба поховати Ося живцем? Брехня, спотворення дійсності, намагання видати неправдиві бажання за дійсність, поширення їх в маси. У нашому розумінні – це прямі твердження Жириновського, які заперечують існування України. Російський «знавець правдивої історії» привселюдно ділиться своїми знаннями, запевняючи, що нема України, є лише Малоросія, яка є частиною Росії. Пригадайте лише його пропозицію поділити Україну на дві частини: східну та центральну віддати законній, на його думку, власниці Росії, а західний клаптик землі – Польщі.

То звідки взялася легенда про братні народи? Хіба брат піде проти брата? Невже гроші керують людьми, змушуючи їх чинити не за совістю, а згідно з наказами бездушних тиранів? Спостерігаючи та аналізуючи сучасні події в Україні, виникає страх за майбутнє держави, її синів та доньок – гарячих серцем, справжніх патріотів. Вкотре нас випробовують, катують, мордують, та ми не Осі, ми не піддаємося, ми не склоняємося перед «царем» і не ведемося на провокації. Ми пустили Ася у гості, він відібрав половину хати, а ми були безпорадні. Проте далі сюжет казки не втілиться у життя, на помилках вчаться. Хтось відчуває спус-

тошення через втрату близького родича – «старшого брата», а хтось радісно жене москаля з хати, запитуючи: «А чи був він братом?», радше чортом-перевертнем проклятим!

Хочеться вірити у те, що Степан Васильченко мав дар передбачення і незабаром нас чекатиме така ж розв'язка, як і у казці автора: *«Як тес малі діти зачували, всі гуртом до нього побігали: – Биймо, тату, москаля з хату! Всі гуртом гукали. Тоді як не вхоплять – одне за рогач, друге за лопату: – Геть, москалю, з нашої хату!»*.

Україна пробудиться, зміцніє, процвітатиме. Матері не плакатимуть за загиблими синами, а дівчата за коханими. Діти не бачитимуть війни, не знатимуть горя втрати. А москалі?.. Вони зникнуть, як ті мамонти. Ми матимемо у сусідах лише свідомих росіян, які житимуть у мирній новій країні. Думаю, вони вже готові пережити свою революцію гідності. Та історію не перепишеш, криваві події надовго закарбуються в серці кожного і скільки б років не минуло, а рани довго гоїтимуться, згублені долі і втрачені життя не повернуться. Чи братські стосунки відновляться?!

Любов Білобрам: Події останніх століть в Україні відбувалися за аналогією сюжету думи-казки «Ось та Ась».

Однак російському Асю прощатися з українською оселею ніяк не хочеться. Страх, що якесь усвідомлення реальності спливе на поверхню у його країні тоталітарного режиму – те, чого боїться імперія брехні на всіх рівнях. Їхній дешевій, але ефективній пропаганді та маніпуляції вдалось поширитись і на Українські землі. Так зазомбований Схід і піддався дестабілізації. Тут сила психологічного тиску мас-медій відкрилася сповна. Як і Асю вдалось переконати всіх, що живий Ось – мертвий, так і російські ЗМІ, відверто плюючи в очі, кажуть – то дощ з неба падає. Тут «бЕндерівці» і дітей на хрестах розпинали, і мирних жителів розстрілювати. Вуаль цинічного викривлення подій не те, що впала на очі мешканців Сходу, її міцно зав'язали у декілька шарів, перекривши і доступ повітря. Без нього мозок не здатний до аналізу інформації.

Відкрити людям очі таки вдалося. Проте якою ціною? Життя тисяч найкращих полягло за те, аби й східна частина усвідомила – вони теж українці. Комплекс меншовартості як Малоросії потроху відходить – промислові міста підіймаються під синьо-жовтими кольорами. Паніка «старшого брата» за межею східного кордону зростає. Йому вже не вірять за його межами, і звичайні мешканці багатолюдної Росії потроху прокидаються від сну нейтралітету. Росія ні історично, ні духовно нам не брат й ніколи ним не була, тим паче старшим. Триматись за свій гнилий трон, викований на життях та долях людей, маленький містер Ло буде до останнього. Він грозиться мегапогрозами, та ідея волі сильніша за атомну зброю.

Марія Марковська: Твір Степана Васильченка «Ось та Ась» хоч і заведено вважати думою-казкою за всіма жанровими ознаками, проте він явно орієнтований не на дітей, а на значно доросліших читачів. Адже автор вибудовує свій сюжет навколо одвічної проблеми українського народу – боротьби за свободу і незалежність, за вільне життя без російського гніту та можливість власноруч творити світле майбутнє без настанов та вказівок «наших братів». У метафоричній формі відображено увесь трагізм українсько-російських відносин, тернистий шлях

становлення українського народу як повноцінної нації під постійним впливом східного сусіда. На кількох сторінках С. Васильченкові вдалося передати багатомілітну історію ворожнечі, підлості, зради, яка почалась ще за часів національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького і триває досі...

На прикладі ставлення москаля Ася до козака Ося у думі-казці продемонстровано підступні плани Московії, ганебні утиски Російської імперії, жорстокі заборони в СРСР, наполеонівські амбіції та манію величчя правителів сучасної Росії. Проте варто зауважити, що поряд із невіглаством та зверхністю росіян, С. Васильченко висміює довірливість та майже дитячу наївність українців, які чи то через надмірну доброту, чи то через недостатню рішучість, не завжди можуть дати відсіч ворогу.

Важко повірити, що Степан Васильченко написав думу-казку «Ось та Ась» ще на початку минулого сторіччя, а не сьогодні, у наші дні. Бо як би сумно не було визнавати, але події революції 20-х років повторюються знову... Ніби люди не здатні вчитися на своїх помилках, ніби мало було тих невинуватих жертв, тих зламаних надій і скалічених доль... І у XXI ст. – ері революційних відкриттів і новітніх технологій – ми вкотре маємо платити кров'ю нашим «братом і сусідам» за власну свободу і незалежність, щоб не зганьбити героїчного минулого наших предків, щоб вибороти гідне майбутнє для наших нащадків...

Неможливо пояснити, чого саме домагається наш східний сусід... І яка ж істинна причина, а головне, яка мета стоїть перед росіянами зараз? Невже найбільшій країні Євразії не вистачає території? Невже російській мові, якою говорять мільйони, загрожує зникнення? А головне – чим і коли завинила Росія Україна? С. Васильченко на прикладі Ося та Ася намагається дати відповіді на ці запитання... І схоже, таки знаходить їх у банальному прагненні росіян влізти в чужий монастир зі своїми правилами, бажанні приховати за агресивністю власну безпомічність і боягузтво, за неадекватною поведінкою правителів – божевільля всієї нації, за палаючою ненавистю – звичайну заздрість до українського свободоловства, української відважності і непокори, яких ніколи не було в росіян.

Дума-казка завершується оптимістично. Козак Ось зрозумів істинні наміри москаля Ася, всією сім'єю виганяє його під три чорти. Але чи так все буде в реальному житті? Коли ж нарешті скінчиться це нерівне протистояння між Україною та Росією? Та й чи скінчиться воно взагалі колись?.. Можливо, коли врешті-решт всі українці візьмуть приклад із козака Ося і зрозуміють, що нічого нам шукати в Росії підтримки: ніколи не простягне нам вона руку допомоги, а тільки підло встромить ніж у спину, як робила це сотні, тисячі разів! Можливо, коли ветерани Другої світової з обох боків російсько-українського фронту поховать своїх онуків... Можливо, коли світ прозріє і перестане рахувати смерті, а зробить бодай щось, щоб їм запобігти... Можливо, коли Росія нарешті захлинеться кров'ю і подавиться своїми амбіціями... Можливо, тоді все закінчиться, – і Україна нарешті зможе просто жити, нікому нічого не доводячи, ні з ким не воюючи, жити незалежно і щасливо, як заповідав Шевченко...

Олена Кук: Проаналізувавши казку-думку Степана Васильченка, чітко побачила, що в героях з іменами вигуків завуальовано просвітлюється історія українсько-російських відносин. Ось гостинно прийняв сусіда Ася, покійно схилив перед ним голову і, фактично, підписав собі смертний вирок. Чи не так зробив 1654 р. Богдан Хмельницький?

А далі все пішло за гостевим планом. Пригрів Ось чорта за пазухою та й дивується, чому ж так по-свинячому в хаті смердить. Та це був лише запах, що через століття заповонив Радянський Союз. Саме у цей період нас, українців, сліпих, голих і німих, вигнав москаль з власної хати. І так блукав наш народ по підтинню наосліп за маршрутом, позначеним на карті російською тиранією, допоки українців не осінило в 90-ті рр. минулого століття.

Очі розплющили герої, та поле нашого зору ворог знову обмежив рожевими шпалерами. Незалежність, як на мене, була просто цукерочкою, яку нам, українцям, дали перед наркозом, щоб не опирались фатальному кінцю. Так, як і в думі-казці: німеччин Ось лежить на лаві, а йому вже й домовину майструють. Асеві молитви й лукаві сльози, неначе паралізують козацький дух. Та чи ж той він, якщо так легко підкорився?

«Не шукайте винних окрім себе». Не знаю, хто і коли сказав цю фразу вперше, та відповіла вона на багато запитань людства, зокрема й споконвічне українське. Від початку розповіді С. Васильченка мене розгнівала поведінка не лише Ася. Завжди в голові невтомно крутились запитання: чому Ось так дозволяє чинити з собою? Чому не відстоює власні права? Де поділась хоробрість козацького духу його предків? Цілком синхронно з Осем українці довгий час у ярмах покірно схиляли голову перед агресором. Саме перед гостями, які повинні, перш за все, поводитись зі страхом Божим у чужій хаті, якщо вже й навідались. «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля!» Чому шевченківський заклик не став мотивом поведінки для всіх українців?.. Найбільш образливо мені було за Ося тоді, коли він здався, дозволив зловісній течії Асевої волі нести його в небуття і просто чекав своєї долі... Хвала Богу, що вона таки прилетіла.

Саме Революція Гідності, як на мене, стала тим порогом, на якому опісля стількох років страждань і неволі постає наше нове майбутнє. І зауважмо, що доля власної країни – це я і ти! Лише ми з тобою здатні змінити порядок у власній оселі, інші ж вміють лише плескати язиками, махати головами та «вводити санкції». Ворог може вдаватися до найжорстокіших ходів, та лиш тоді ти достойний син своєї Батьківщини, коли готовий покласти за неї найдорожче – життя.

Ми таки підвелись з домовини, і весь світ побачив ту іскру життя, що завжди жевріла в серці народу. Назад вороття немає, а дійти до кінця – наш з вами обов'язок. Тепер уже дорікнути нам за ціну незалежності не зможе ніхто, адже саме зараз на Сході її жертовна чаша наповнюється кров'ю наших братів, батьків та чоловіків.

Нестерпно боляче стежити за статистикою смертей, яка не підвладна твоїм прагненням. Молюся і вірю, що правда із зони АТО, яку герої несуть на своїх раменах від імені цілого народу, переможе. Як і Ось, Україна вижене назавжди споконвічного московського паразита і впевнено лікуватиметься та відновлюватиметься, буде розвиватися й утверджуватися у світлі європейських цінностей.

Тетяна Ворожбит: Відносини між двома сусідніми державами, які описав Степан Васильченко у думі-казці «Ось та Ась», закарбовані в нашій історії безліччю фактів та доказів щодо постійного бажання винищити наш великий козацький народ.

Надзвичайно правдиво С. Васильченко описує події, які відбувалися віддавна: все повторюється знову і знову, а українцям немов очі зав'язані. Впро-

довж усієї історії московський «брат» сприймав українців за своїх васалів, людей без держави, за малоросів, а тепер ще й – укропів. Замилюючи очі, втираючись в довіру, винищував нашу культуру, спотворював нашу духовність, знищував наш народ.

Яку ціну ми ще повинні заплатити, щоб доказати собі, що Росія нам не «брат», та й навіть не друг, це – торговельний партнер – не більше. Російська Федерація – держава-сусід України, кордон з якою проходить на північному сході та сході країни. Відносини з нею мають стратегічне значення для України і значною мірою визначають її зовнішню, а іноді і внутрішню політику. Тому обурює, що Росія втручається у наше життя! Потрібно вже, нарешті, сказати: «Геть, москалю, з нашої хати!», як і вчинила сім'я Ося з думи-казки С. Васильченка.

Проблема також в нас самих. Потрібно вчитися на помилках, та не лише на своїх, потрібно, нарешті, зрозуміти, що сусід – не голова в нашій хаті, що голова тут – ми. Гнати сусіда зі свого городу, гнати його з поля і з саду! Тільки тоді будемо керувати ми, житимемо своїми інтересами, за своїми правилами. Тому, крім військових, потрібно застосувати інші методи: інформаційні, дипломатичні, економічні. Мені здається, досить важко буде зупинити або змінити хід цих подій без серйозного спротиву в російському суспільстві. Це важко уявити, але поки існуватиме підтримка російської влади, воєнні настрої, тотальна пропаганда, Україні буде дуже важко щось змінити, не говорячи про повернення Криму. Та ще є одна річ, без якої важко досягнути успіху. Це – припинення безладу всередині країни. Всі, напевно, думали, що після Майдану все відразу ж зміниться, але це не так – реальність інша. Над змінами в країні потрібно працювати кожному та щодня, використовувати досвід формування економічно сильних демократичних держав, змінювати пострадянські цінності та стереотипи, утверджувати українські національні ідеали.

Христина Дмитрів: Не одне століття Україна робила те, що накаже їй Росія. Ми купували в Росії газ за цінами вищими, ніж інші європейські країни, незважаючи на те, що газова труба в Європу проходить саме через Україну; ми за безцінь дозволили Чорноморському флоту Російської Федерації перебувати у Севастополі до 2042 р. за Харківськими угодами, в інформаційному просторі панує російська мова, низькопробна попса... Довгий час Україна не могла схачуватися та зрозуміти, що її «люблячий» брат обманує і користується її добротою. У думі-казці Ась наказує наївному хохлу: *«Кто здесь хозяин? Пришел к тебе на постой я, москаль Ась, и принес тебе такой приказ: быть тебе у меня в послушании и во всем мне верить!.. – А чего ж воно так, щоб мені в своїй хаті меншувати, а тобі, прибуді, старшувати? – Потому, милый, что ты хохол Ось, а я москаль Ась – ну и вышел такой приказ. Понял? Я тебя, хохла, учитъ уму-разуму должен!»*.

А слова, які москаль Ась говорить Осю: *«Помрешь, родной! Помрешь, страдный! От тебя уж, братец, сырой могилкой пахнет!»*, – тотожні тому, що зараз поширюють російські ЗМІ. Вони масово інформують своїх глядачів про близьке падіння української держави, захопленої «неофашистами» і «праворадикалами». Проте про падіння своєї економіки під дією європейських та аме-

риканських санкцій вони ані слова. Так, як москаль Ась забрав в Ося дім, так і Росія відібрала у нас Крим і намагається відібрати Донбас. Проте всім відомо, що лише цим «добрий брат» не обмежиться, адже Ась відібрав у козака усе.

Російсько-українська війна 2014 р. – це війна свідомості, цивілізацій. Майже століття ми мовчали, і, нарешті, забилося серце нації серцями тисяч невинно вбитих людей, народ спохватився і глянув в очі лютому ворогові. Кремль, як ненависний москаль Ась, придушує Україну, хоче оволодіти нею. Він привласнює наші досягнення, зневажає нашу солов'їну мову, нашу культуру, історію та наших героїв, називаючи їх «мазепінцями», «петлюровцями» та «бандеровцями». У них споконвічна ненависть до всього українського, яка роками приховувалась під псевдоспівдружністю.

Реальністю є той факт, що Росія хоче стати імперією азійського зразка, що нагадуватиме імперію Чингізхана. З тими ж внутрішніми імпульсами «до механічного поширення на якомога більші території, щоб дійти до останнього моря». Але український народ збурився. Слова Ося: *«Чи не я тобі, брате Асю, казав, що я ще живий? Чи не я ж гірко плакав, тебе як брат рідного благав, щоб ти мене живого в землю не ховав? Де ж твоя совість, москалю?»* – стали своєрідним пробудженням у свідомості українця.

Про стійкість і непереможність українського народу свідчить історія його опору окупантам і створення незалежної держави. Степан Васильченко не просто написав думу-казку про взаємовідносини двох держав, він відтворив у ній ті проблеми, які хвилювали його самого та інших національно свідомих громадян України. Письменникові не була байдужа доля рідної держави, він болісно переживав кожну історичну помилку і показував її значення для майбуття.

Олександра Будлянська: Ась посилає Ося по світу бродити. Так Степан Васильченко зображує роки поневолення України Росією. Роки, коли в українців відібрали мову, культуру, національність як таку, тобто майже все, що ідентифікувало їх, власне, як українців. Можна навіть сказати, що Росія знищила нашу гуманітарну ауру нації, яка тільки-но формувалася. А гуманітарна аура нації, за словами Ліни Костенко, – це потужно емануючий комплекс наук, що охоплюють усі сфери суспільного життя, разом з освітою, літературою, мистецтвом, – у їхній інтегральній причетності до світової культури і, звичайно ж, у своєму неповторно національному варіанті. У нас її зруйнували, і лише якась маленька частинка інтелігенції намагалася відновити українську гуманітарну ауру.

Минуло стільки часу, а твір не тільки є віддзеркаленням минувшини України, а й абсолютно підходить до сьогоденної ситуації, де Росія, як москаль Ась, вривається до нас у хату і намагається вигнати, знищити нас і загарбати усе собі. Росія – країна-паразит, яка за рахунок інших, менших і слабших країн намагається вивести себе на рівень наддержави. Ця країна паразитує на інших, висмоктуючи всі соки зі своїх менших «братів», тобто приписує собі чужих геніїв, загарбує чужі землі, переписує історію на свою користь і намагається підкорити собі всіх і все. Так і москаль Ась називає себе нібито розумнішим і вищим за козака Ося, і заявляє, що тепер він головний і Ось повинен його слухати.

Актуальність казки ще й у тому, що кінець твору дуже схожий до початку Революції Гідності в Україні. Адже лише після важких випробовувань, лише

після вигнання, знущань, катувань і нарешті майже смерті, до Ося приходить Доля, яка плаче і просить козака, щоб він отямився, вона ж йому «щастя кувала».

Заплакана і виснажена Доля сказала: «Українці – ви нація, ви народ! Розплющуйте очі, знайдіть у собі сили та не піддавайтесь брехні. Росія вкотре хоче вас знищити, покладіть цьому край. Я ж для вас щастя кувала». А Доля – це уособлення усіх загиблих, усіх, хто віддав своє життя за Україну, усіх, хто страждав, кого зморили голодом, катуваннями, хто помер під час війн, хто жив і творив для однієї неньки – України. Доля у вигляді усіх загиблих спонукала нас вийти на Майдани. І далі вона з нами, і далі вона нам повторює, що ми повинні вистояти у цій боротьбі.

Юрій Кічало: Читаючи думу-казку Степана Васильченка, я був приємно вражений тою іронічною манерою написання, якою автор висміює брехливу російську владу, яку уособлює в собі Ась, та наївність українського люду, які надто довірливо ставляться до «братів-слов'ян», що уособлює в собі Ось.

Дума-казка тісно переплітається із останніми подіями, які, на жаль, відбуваються на території України. Очевидно, що Росія завжди хотіла, хоче і буде хотіти, щоб української за духом України не існувало. Скільки було спроб нас винищити, знищити нашу культуру, забрати мову, але незламний український дух завжди протистояв загарбникам. В історії України завжди були патріоти: славнозвісні козаки, січові стрільці, безстрашні воїни УПА, а зараз – добровольчі батальйони, самооборона та українська армія.

20 лютого 2014 року війська Російської Федерації окупували Автономну Республіку Крим – територію України. Це можна порівняти з приходом непроханого гостя Ася, в образі якого автор показує нам всю суть загарбницької політики Кремля. Через недбалість українських політиків, Крим без будь-якого спротиву відійшов до рук Росії. Терористи, які були заслані з Російської Федерації, окупували значну частину території Донецької і Луганської областей.

Різними способами Ась намагався позбутися Ося. Спочатку відправив ходити по світу із зав'язаними очима, та це не зламало козака і він вернувся. Потім хотів переконати його в тому, що він мертвий, але і це Асеві не вдалося. Так і Росія завжди намагається позбутися української державницької ідеї. Та які б труднощі вона не створювала, ми все долаємо і будемо долати.

Також цікавими персонажами є діти Ося, яких одурив Ась і натравив на власного батька. Цих дітей можна порівняти із жителями Донецька та Луганська, багато з яких зазомбовані брехливим російським телебаченням. Вони вважають, що терористи та російські війська це – визволителі, які прийшли їх врятувати від небезпечних «биндер і правосеков», які, мовляв, винищують російськомовний люд.

Та правда перемогла, діти прозріли. «– *Биймо, тату, москаля з хати! Всі гуртом гукали. Тоді як не вхоплять – одне за рогач, друге за лопату: – Геть, москалю, з нашої хати!*». Вірю, що і в російсько-українській війні буде такий же кінець.

Христина Ненич: Як і багато століть тому, так і сьогодні, росіяни вважають українців хохлами, і стараються всяко їх принизити, зробити себе вищими від нас. Хоча в цій ситуації мене радує, що у думі-казці щасливий фінал для українців, тому, спостерігаючи за сьогоднішніми подіями та стосунками між Укра-

їною і Росією, є надія, що скоро і в реальному житті українцям усміхнеться доля. Я вважаю, що недаремно Степан Васильченко описав так багато знущань над Осем, всі перешкоди, які траплялися на його шляху, були лише для того, щоб показати людям, як важливо не здаватися і дотримувати свого слова, не відрікатися від своєї національності.

Звісно, не слід казати, що Ась уособлює в собі весь російський народ, адже сьогодні багато росіян підтримують та розуміють українців. Так само не можна сказати що і Ось приклад для всіх наших побратимів, адже ситуація, яка склалася зараз у нашій країні, частково почалась з тих українців, які шукали кращої долі у нашого ворога, і відрікалися від своєї національної сутності. Зрозуміло, що сусідство з Росією дало певні наслідки у менталітеті цих людей.

Вражаючий художній ефект у думі-казці досягається завдяки тому, що неправдоподібність ситуацій, витворених письменником на чудернацький лад, виявляється великою правдою історичного масштабу. Степанові Васильченкові вдалося «розіграти» багатовікову історію підневільного становища українського народу завдяки поєднанню давніх жанрів, чим і досягається модернізація народно-поетичної традиції.

Гіркий досвід показує, що люди змінюються дуже повільно. Промине ще багато часу, а ця думка-казка буде актуальною, адже просто так заздрість, загарбницька психологія росіян, яка накопичувалася століттями, зразу нікуди не зникне. Думаю, що автор не хотів принизити російський народ, але вважаю, що таких творів в нашій країні потрібно більше, адже вони виховують національну свідомість, навчають поважати себе та любити свою Батьківщину, відстоювати свої права та інтереси, показувати світу свою гідність, мову, культуру, звичаї, традиції.

Катерина Зуб: Я дотримуюся тієї думки, що немає ні «хохлів», ні «москалів», є український й російський народи у «співмирному існуванні». Поважаю інші національності, адже це – окрема культура, звичаї, традиції й побут, та коли зазіхають на наше, українське, те, що ми споконвіків будували по цеглинці – віра, дух, патріотизм і намагаються зруйнувати вщент, то у бій повинна вступити справедливість... У казках вона перемагає завжди... Прикладом цьому і є думка-казка про Ося та Ася...

Степан Васильченко написав цю казку для того, щоб розплющити очі на історичну правду страхітливих подій, особливо на теренах нашої країни. Великий уклін письменнику за його прагнення показати «насущне», те, що досі не втратило своєї актуальності. А з іншої сторони важко навіть переосмислювати зараз той факт, що Україна з Росією веде кровопролитну боротьбу вже на цей раз за вічну перемогу. Адже жага до волі все одно, що хотіти дихати на повні груди..

Кажуть, у кожного своя правда... Після прочитання цієї думки-казки я ще довго не могла прийти до тями, усвідомити те, яким же даром передбачення треба бути наділений, щоб показати ситуацію сьогодення... Чи то відчуті, чи то любити нестерпно усім серцем, до болю, до втрати свідомості... Але любити... Зрештою, любити дано не усім..., а С. Васильченко умів!

Підкреслюю: не варто боятися подивитися у вічі ворогові, боятися потрібно тих причин, які примушують набувати цих ворогів. До них належить російське телебачення, яке малює російським глядачам викривлений образ України.

Малює виключно чорною та червоною фарбою. Малює досить професійно та якісно. Малює Бандеру, малює закриття російських шкіл, малює повний розвал України, малює нас, як дику, негостинну, озброєну, некультурну націю із фашистськими поглядами... Малює, як погано росіянам в Україні і як погано в Україні взагалі. Навіщо? Якби я знала! Можливо, щоб росіяни не звертали уваги на проблеми, які існують в їхній країні? Але чому для відволікання своїх громадян російське ТБ обрало саме Україну? Регулярно на екранах Росії з'являються фільми про те, що Голодомору не було, про те, що після розвалу Радянського Союзу в Україні все розвалюється... Чому, чому їх так цікавлять наші внутрішні справи? Ну неже ми самі не зможемо розібратися зі своєю історією та сучасністю?..

Олександра Пристаи: В українській літературі неодноразово порушувалися теми непростих українсько-російських відносин, які змушували українців згадати про власну гідність і боротися за національне відродження. Яскравим прикладом цього є написана відомим українським письменником Степаном Васильченком дума-казка «Ось та Ась». Цей твір у символічній формі показує історичний шлях українського народу і відображає ставлення сусідньої держави до українців. Україну ще досі називають пострадянською країною, а прикрим є те, що не всі українці поспішають вириватися з лещат московського імперіалізму, бо ще самі не визначилися де їм бути: в сяйві золотого Тризуба чи в тіні двоголового орла.

Тому важливо виховувати дітей змалку в любові до рідної Батьківщини, її культури та мови, навчати поважати себе та відстоювати власні права, інтереси на прикладах подібних казок, бо основною проблемою сучасного суспільства є відсутність патріотизму та елементарних знань власної історії. Спершу потрібно закінчити війну у власній голові. Це і стане нашим світлим початком і кінцем для кремлівської хунти, бо скільки би нас не надламували – зламати не зможуть.

Христина Лушина: У думі-казці Степана Васильченка росіянин Ась постає людиною, яка не здатна адекватно обґрунтувати свої вимоги, але виявляє бажання диктувати власні правила. *«О, с этим мне разбираться нет времени. У нас по-московски все делается быстро: раз-раз и вышел такой приказ! Хороши ли, дурен ли – опосля разберут, а ты хоть лопни – исполняй!»*, – каже він. Однак не маємо права казати, що абсолютно всі росіяни мають рабську психологію. Так, історія – жорстока вчителька і вона показує, що у цій великій азійській країні, яка тепер називається Росією, демократичні лідери на довго не затримувались.

Та все ж таки серед сучасних росіян є притомні, розважливі і мудрі люди, які вміють мислити самостійно. Ми знаємо, що людину формують три елементи – це нація, середовище і момент. Для російської народності, власне, елемент «середовище» замінив два інші... Великою країною керувати важче і, здається, ніхто ніколи не робив цього совісно у Росії. Через це і створилась дещо апатична нація, яка має таку суперечливу для нас історію. Але притомні люди такі є у Російській Федерації сьогодні і вони вміють не потрапляти під вплив тамтешньої брехливої пропаганди. Це історики, журналісти, публіцисти, письменники, актори, співаки та інші критично і скептично настроєні люди. Завдяки їм та їхній підтримці росіяни гіпотетично здатні на протест. До речі, стосовно революційності, повстань та спротиву, то в казці «Ось та Ась» ці риси проявляє саме

українець. Він терплячий, покірний і спокійний, але коли терпець вривається, «хохол» бунтує і виганяє «москаля» зі своєї хати.

Якщо бути відвертим, то росіян треба пожаліти, а часом і підтримати. Справа формування нації, національної ідентичності та національного самовизначення складна і довготривала. Теза про «великую могучую Росію» по суті є нічим іншим як самонавіюванням. Нібито: «ти те, у що ти віриш». Однак за тезою про «велику Росію» сьогодні не стоїть вагомих аргументів, окрім як масштабної географічної території. Росіянам ніхто нічого не винен і вони мають зрозуміти, що певна невдячність, зарозумілість чи зверхність є абсолютно недоречними. Поспівчувати ж варто тим росіянам, які живуть за межами батьківщини, не шанують тамтешню культуру, а пояснити, хто вони і що там роблять, не можуть. Національне самовизначення – це, напевно, одне із найважливіших понять в людському житті. І ті, люди, які не знають частиною якої нації вони є – нещасні і загублені. Адже невизначеність – це гірше, ніж страх бути відкинутим у своєму суспільстві.

У творі Степана Васильченка москаль Ась споює Ося: *«Помрешь, родной! Помрешь, страдний! От тебя уж, братец, сырой могилой пахнет!»* Та й чарку йому за чаркою! І упився козак Ось ік лихому дідькові, тяжко упився, не на час, не на годину, а на довгі роки спати повалився.

Звичка запивати горе, забувати про проблеми, напиваючись «до забуття» і є тим моментом, який перейняли українці від росіян. Адже колись в українських селах проблема алкоголізму майже не поставала. Можливо, такий наголос зроблений через те, що твір написаний тоді, коли на українських землях відбувалась громадянська війна. Був шоківий стан, тоді багато чого переосмислювалось і українці у стресових ситуаціях могли частіше вживати алкоголь.

Загальне враження від твору неоднозначне. З одного боку автор має рацію, називаючи частину росіян жорстокими і підступними. Ця думка має право на існування і сьогодні, бо ми часто чуємо абсурдні заяви і претензії збоку нашого північного сусіда. Однак вважаю, що не варто закладати думки і судження про окрему націю як негативну чи ворожу у голову молодого покоління. Такий підхід вважатиметься негативною пропагандою. Для нормального виховання дітей, їхнього інтелектуального розвитку і прищеплювання норм моралі і культури краще роз'яснювати «чому українці такі, а не інакші», «чому росіяни такі, які вони є». Тоді у нас будуть здорові і обґрунтовані аргументи для дебатів, без переходу на особисте. Крім того, такий підхід і розуміння психології російської нації стане у нагоді при захисті українських інтересів.

Тетяна Люта: Степан Васильченко показує долю українців, які зазнавали невимовного горя під московською фєрулою. Метафорично він порівнює шлях до становлення незалежності нашого народу як повноцінної нації із дорогою козака Ося, якому «світ зав'язано, ще й говорити заказано».

Автору досконало вдається передати сутність та менталітет двох сусідніх народів, які живуть пліч-о-пліч, немов вовк із ягням, навіть не зважаючи на те, що дума-казка має лише кілька сторінок. Прочитавши її уважно, побачимо паралелі між тим, як імперія намагалася заживо поховати українців як націю, а разом із тим і нашу мову, культуру та все, що могло коли-небудь у майбутньому нагадати про нас нашим нащадкам. Саме невиліковний «комплекс Наполеона», який тече про жилах росіян, і є передумовою їхньої агресивності.

Степан Васильченко критикує та висміює не тільки риси підлого москаля Ася, але й нашого «доблесного захисника своєї нації» – козака Ося. Він у перебільшеному тоні показує наївність українців, їхню довіру до всіх, хто «заходить» в гості. Можливо саме ця «гостинність» і є причиною усіх наших бід?! Адже не важко провести аналогію із сучасними подіями у нашій країні. Так само, як і багато років назад, при чому неодноразово, Росія «заходила в гості» і не поверталася додому із «незапланованого» відпочинку. Але ми, як наївні діти, замість того, щоб прогнати ворога, щоб більше не захотілося йому зазіхати на нашу землю, просто намагаємося вести переговори про мирне вирішення конфлікту.

Зараз ми проходимо новий-старий етап в історії творення справжньої держави. Бо вже не одноразово Україна була під владою московитів і завжди нам вдавалося збити ці кайдани із рук та ніг наших. Так буде і зараз, бо ми не маємо ні морального, ні етичного, ні національного, ні громадянського права віддати нашу землю загарбнику.

Висновки. Роздуми-коментарі студентів про думу-казку «Ось та Ась» Степана Васильченка викликають дуже важливі висновки стосовно гуманітарної та інформаційної політики в Україні. Адже маніпулятивно-дезінформаційна війна російського імперіалізму досить потужна. Керівник Головного департаменту з питань гуманітарної політики президентської Адміністрації Юрій Рубан слушно наголошує, що метою російської інформаційної війни є створення передумов для перегляду кордонів, що склалися в Європі після розпаду Радянського Союзу, позбавлення суверенітету держав, що утворилися після цього розпаду, ослаблення чи навіть демонтаж Євросоюзу та встановлення російського домінування в Європі. Щодо України метою цієї війни є делегітимізація Української держави та влади... На думку Кремля, це дасть змогу «возз'єднати розділений народ», тобто включити територію і населення України, чи принаймні велику їхню частину, до складу Росії [7].

Тобто, ключовим елементом війни є боротьба за оволодіння свідомістю громадян самої РФ, України, країн ЄС та багатьох інших країн з метою формування потрібного Кремлю образу подій, що виправдовує порушення державного суверенітету України, анексію Криму та агресію на сході України... Війна називається «інформаційною», але ведеться не лише в просторі повідомлень засобів масової інформації. Російські телеканали, радіо і друковані видання, що здійснюють агресію, взагалі перестали бути засобами масової інформації в демократичному розумінні. Вони не описують і навіть не інтерпретують події – вони їх формують. У Росії домінує створена Кремлем комунікаційна система, яка не передбачає простору для полеміки [2].

Такий психологічний стан створювали у Московії-Росії не роками і навіть не десятиліттями. Лауреат премії імені Джеймса Мейса, публіцист, луганчанин Валентин Торба наголошує, що одвічний український ворог плекав потужну систему маніпулятивної пропаганди віками. «І головне – сила пропаганди ворога не в тому, хто її створює і як, а в споживачі. Споживач пропаганди ворога – багатовіковий «москаль», якому байдужа істина. У нього є лише комплекс меншовартості, який російські ЗМІ компенсують відповідними навіюваннями про «великість» і «неделімость»!» [6] Надто велика кількість росіян, як і герой думи-казки С. Васильченка Ась, живуть міфами, істина травмує їх. Тому легко піддаються маніпуляції свідомістю, яскравим свідченням морально-психологічної трав-

ми-деградації є масова підтримка агресивно-цинічної, злочинсько-підступної ідеології і політики В. Путіна та його брехливих поплічників.

Маємо визнати, що українські журналісти не готувалися до ідеологічно-інформаційної війни з московськими «братами»-Асями. Російська гібридна війна проти України спонукає працівників засобів масової комунікації працювати на випередження, відшліфовувати нові евристичні підходи до інформаційних контрактів. «Саме контракт, адже за контрактакою має йти безпосередня атака» (В. Торба).

Для просвітлення російського імперського мислення, у полоні якого досі перебуває велика кількість громадян України, остаточного подолання байдужості, інертності, роз'єднаності українців потрібно кардинально змінювати концепцію функціонування усіх ЗМІ, діяльність яких має ґрунтуватися на українсько-центричних гуманітарних засадах. Адже «тиражована доморощеними та чужоземними телевізійними каналами, безплатно поширюваними різношерстими «вєстями», «ведомостями» та «ізнєстіями» інформація про «фашистську» та «бандерівську» владу в Києві й надалі розпалює з-поміж людей ворожнечу, сіє зневіру, особливо на сході України» [4], – наголошує професор Микола Тимошик.

Проаналізувавши, осмисливши науково-публіцистичну творчість Євгена Онацького і стандарти його журналістської діяльності, М. Тимошик особливу увагу привернув нинішніх доморощених «акул пера» до програмного журналістського стандарту – понадпартійного, соборницького мислення і українсько-центричного переконання Євгена Онацького [5]. Утвердженню цього морально-психологічного, політико-ідеологічного стандарту журналістського професіоналізму мало би також сприяти Міністерство у справах інформаційної політики, створення якого викликало неоднозначну реакцію в журналістському середовищі, серед депутатів Верховної Ради, політичних та громадських організацій.

Вважаю, що в сучасних умовах антиукраїнської інформаційної та військової агресії, потрібна інституція, діяльність якої була би спрямована на вироблення української національної інформаційної політики, інтелектуально-кваліфіковане відбиття маніпуляційно-пропагандистських атак, просування єдиних, правдивих проукраїнських смислів за кордон, розвінчання в Україні промосковської п'ятої колони, створення в Європі та світі справжнього, а не викривленого недругами, образу України та українця, формування у громадян України національно-патріотичних переконань, яке полягає в органічному поєднанні регіональних, всеукраїнських і загальнолюдських цінностей, створення українського національного інформаційного простору – основи національної безпеки суспільства і держави. Якщо ці проблеми буде кваліфіковано розв'язувати Міністерство у справах інформаційної політики, то журналістська братія покликана на засадах українського центрзму всебічно підтримувати його діяльність.

1. Грабовський С. Постмодерна доба, війна і журналістика / С. Грабовський // День. – 2014. – 17 – 18 жовт.

2. Грабовський С. «День» – про загрози в гуманітарній сфері / С. Грабовський // День. – 2014. – 20 листоп.

3. Лизанчук В. Правда – це... / В. Лизанчук // Журналіст України. – 2014. – № 5. – С. 45 – 47.

4. Тимошик М. Стандарти українського журналіста / М. Тимошик // День. – 2014. – 7 – 8 листоп.
5. Тимошик М. Стандарти українського журналіста / М. Тимошик // День. – 2014. – 5 – 6 груд.
6. Торба В. Наша зброя – правда / В. Торба // день. – 2014. – 14 – 15 листоп.
7. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=310334029159115&id=100005475617183

WHAT SHOULD BE THE PARADIGM OF JOURNALISTIC CREATIVITY IN UKRAINE?

Vasyl Lyzanchuk

*Ivan Franko National University of Lviv
Chuprynky str., 49, Lviv, 79044, Ukraine
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Outlined postmodern worldview paradigm that reject the work of journalists in moral priorities of true and false, acceptable and unacceptable, leading to the neglect of moral centers not only standard but also a sense of values. Reveals manipulative propaganda of Russian media. Outlined programme journalistic standards, based on national unity thinking and Ukraine centrism thinking and beliefs. Posted student comments and thoughts about Stepan Vasilchenko's tale «Os' and As'».

Key words: postmodernism, ethics, morality, journalism, national unity thinking Ukraine centrism belief, manipulative propaganda, Moscow aggression.

КАКОЙ ДОЛЖНА БЫТЬ ПАРАДИГМА ЖУРНАЛИСТСКОГО ТВОРЧЕСТВА В УКРАИНЕ?

Василий Лизанчук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Генерала Чупринки, 49, г. Львов, 79044, Украина
e-mail: kafradioiteleb@ukr.net*

Определены постмодернистские мировоззренческие парадигмы, которые отвергают в журналистском творчестве нравственные приоритеты об истинном и ложном, приемлемом и неприемлемом, что приводит к игнорированию моральных центров не только в нормативном, но и в ценностном смысле. Раскрыто манипуляционную пропаганду российских СМИ. Определены программные журналистские стандарты, в основе которых соборное мышление и украинскоцентрическое убеждение. Подано студенческие комментарии-размышления о думе-сказке Степана Васильченко «Ось и Ась».

Ключевые слова: постмодернизм, этика, мораль, журналистика, соборное мышление, украинскоцентрическое убеждение, манипуляционная пропаганда, московская агрессия.